

EKENSTEIN

Naam:	Ekenstein
Type:	buitenplaats
Ontwerpjaar:	1821/1827
Uitgevoerd:	ja
Nog bestaand:	ja/2012
Architect/bureau:	Roodbaard, L.P.
Opdrachtgever:	Willem Alberda van Ekenstein en Catherina de Wendt
Adres:	Alberdaweg 70 Tjamsweer
Archief:	GA 874g; GA 676
Literatuur:	2; 24; 25; 36; 48; 73; 105; 113; 135; 136; 137; 155; 166

Ekenstein werd in de zeventiende eeuw gesticht door Johan Eeck. Het landgoed is sindsdien in handen van verschillende families geweest. In 1754 werd het landgoed gekocht door Onno Joost Alberda van Nijenstein, die zijn naam veranderde in Van Ekenstein. Onder deze familie kwam het landgoed tot bloei. Het landgoed werd bovendien weer permanent bewoond. Hierdoor waren aanpassingen noodzakelijk. In 1772 werd het huis vergroot. Vijftig jaar later was het landgoed in bezit van Willem Alberda van Ekenstein (1792-1869) en zijn vrouw Catherina de Wendt. Onder dit echtpaar werden wederom wijzigingen doorgevoerd. Ook Roodbaard werd ingeschakeld om de tuin in landschappelijke stijl aan te leggen. Hiervan zijn twee fraaie presentatietekeningen bewaard gebleven. De aanleg van Ekenstein heeft in twee fasen plaatsgevonden.

Kadastraal minuutplan 1811 - 1832

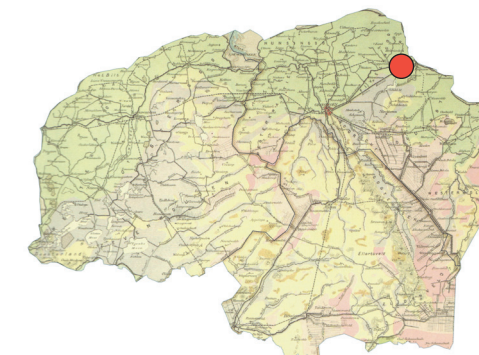
Topografische Militaire Kaart 1830 - 1850

Topografische Kaart 1850

Topografische Militaire Kaart 1850 - 1864

In de eerste ontwerptekening is nog duidelijk de invloed van de formele aanleg zichtbaar. Deze tekening heeft een eenvoudige vorm van de landschapsstijl en komt overeen met de stijl van de tekening van G.A. Blum van de Fraeylemaborg, die tussen 1816 en 1821 wordt gedateerd. Vermoedelijk is ook de tekening van Roodbaard van omstreeks 1821 (het Kadastraal Minuutplan van 1819 geeft nog de formele aanleg weer). In dat jaar overleed vader Rein Alberda van Ekenstein (1752-1821) en kwam Willem Alberda met zijn vrouw op Ekenstein wonen.

De landschappelijke aanleg betreft de singel om de gracht en de moestuin, de drie zijden van het park. Het slingerende padenstelsel gecombineerd met bebossing, diverse en gevarieerd vormgegeven perken en een slingerende waterpartij is nog vrij regelmatig opgezet; ronde en ovale vormen zijn met elkaar verbonden. De middenruimte bestaat uit het huis met een geometrisch grachtenstelsel; een smalle strook waar de moestuin voor vroege groentes en bloemen een plek heeft gekregen en een grote moestuin. Deze moestuin ligt op een – min of meer – rechthoekig perceel, waarbinnen de landschappelijke stijl is toegepast om een verdeling in perken te creëren.

De basis wordt gevormd door het ontwerp van een samenhangend padenstelsel dat als een grote lus in verbinding staat met de parkachtige flanken van de aanleg. Binnen deze slingerende lus is een onderverdeling in perken ontstaan, zoals we die ook kennen van de moestuin van Ropta State in Wijnaldum. In de toelichtende teksten worden aanwijzingen gegeven, die verwijzen naar letters in de tekening. Daarnaast staan in de tekening zelf ook enkele functionele beschrijvingen.

Het tweede ontwerp is gemaakt nadat in 1827 het huis in zijn geheel werd vernieuwd en de oriëntatie op de tuin wijzigde. Ook het terrein direct om het huis werd nu volledig betrokken in de aanleg. Deze verbinding is tot stand gekomen doordat het formele grachtenstelsel vergraven werd tot een slingerende waterpartij die bovendien nog verbonden is met de waterpartij aan de linkerkant van de moestuin.

Het vergraven grachtenstelsel heeft in dit nieuwe ontwerp een sterke relatie met het huis. Dit wordt benadrukt door de nieuw gevormde zijarm, waardoor direct vanuit het huis het water kan worden aanschouwd. Het terrein rondom het huis is daarnaast ingevuld met bolvormige perken en een slingerend padenstelsel. Dit ontwerp toont de frivole hand van ontwerpen die Roodbaard ontwikkelde, met lange, vaak evenwijdig lopende, slingerende lijnen ontstaat een palet van lange perken, onderbroken door ovale bedden.

De beide ontwerpen voor Ekenstein laten net als de ontwerpen voor de Prinsentuin zien op welke wijze Roodbaard zich ontwikkelde. Opvallend is dat de moestuin ten opzichte van het eerste ontwerp gespiegeld is. Bovendien is de contourlijn van de moestuin gedeeltelijk afgerond. In dit ontwerp gaat het – net als in het eerste ontwerp – om de wisselwerking tussen de parkachtige flanken en de gecentreerd gelegen open moestuin.

In de tweede ontwerp-tekening zijn nadien nog enkele wijzigingen aangebracht met potlood; waarschijnlijk zijn er na de voltooiing nog veranderingen doorgevoerd. Deze wijzigingen beginnen bij de oriëntatie van het huis, die veranderd is van een verticale naar een horizontale oriëntatie. Hierdoor is het directe contact met het water (middels de zijarm) verloren gegaan. Waarschijnlijk is om deze reden een nieuwe grote waterpartij getekend heeft, die dwars door het complex van moestuinen voert. Met deze aanpassing heeft Roodbaard ervoor gezorgd dat het vrije zicht op de waterpartij vanuit het huis gehandhaafd blijft. Bovendien is het ontwerp in zijn geheel nog sterker een eenheid geworden. De aanleg is met deze aanpassing ook uitgevoerd, zoals blijkt op historische foto's.

Voorlopig schetsontwerp

Schetsontwerp